

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Laki jätelain muuttamisesta (HE 209/2022 vp)

Talousvaliokunta
16.11.2022

Hallitussihteeri Sirkku Jaakkola
ympäristöministeriö

Esityksen sisältö

1. Hallituksen esityksen tausta ja pääsisältö
2. Esityksen vaikutukset

HE:n tausta ja pääsisältö

Esityksessä muutetaan jätelain kahta säännöstä.

1) Sidosyksikkörajan muutos (145 a §)

- Liittyy hallitusohjelman strategiseen kokonaisuuteen 3.1, tavoite 6 ”Vahvistetaan Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä”.
- Kunnallisen jätehuollon sidosyksikön ulosmyyntiraja eli markkinaehtoisen toiminnan raja pidetään 10 %:ssa vuoden 2029 jälkeen, kun se muutoin laskisi 5 %:iin 1.1.2030 alkaen.

HE:n tausta ja pääsisältö

2) Sote-uudistukseen liittyvä siirtymäsäännös (32 a §)

- Sote-uudistuksen myötä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut siirtyvät kunnilta hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän järjestettäväksi 1.1.2023.
- **Kunta vastaa nykyisin sote-toiminnoissa syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuollosta,** sillä jäte syntyy kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa (JL 32 §).
 - Terveystenhuollon erityiset jätteet ja vaaralliset jätteet jätteen haltijan vastuulla jo nykyisin.
- Sote-palveluiden siirtyessä kunnilta hyvinvointialueille **jätehuollon vastuut ovat epäselvät** ja siirtymiseen liittyy **vaikeita tulkintakysymyksiä**.
 - Kunnan vuokrattava tietyt sote-palveluiden kiinteistöt hyvinvointialueelle sote-toimeenpanolain mukaan v. 2025 vuoden loppuun asti (+ 1 optiovuosi). Lain nojalla annetun vuokra-asetuksen mukaan vuokraan sisältyvät jätehuoltokustannukset.
 - Lisäksi on eri tulkintoja siitä, miltä osin sote-toiminnan moninaiset asumispalvelut katsotaan kunnan vastuulle kuuluvaksi asumisessa syntyväksi jätteeksi.

Sote-uudistukseen liittyvä siirtymäsäännös (jatkuu)

- Sote-uudistuksen aiheuttamaan muutokseen jätehuollossa **ei ole varauduttu riittävästi**.
 - Hyvinvointialueille siirtyvät toimitilat ja niiden jätehuoltotarve kartoittamatta (yhteensä n. 9000 kiinteistöä), eikä kuljetus- ja käsittelypalvelujen kilpailutuksia ole voitu valmistella.
- Vaarana katkokset jätehuollossa ja vastuisiin liittyvien epäselvyyksien vuoksi syyllistyminen lainsäädännön vastaisiin toimiin.
 - Kunnan jätelaitokset eivät ole poistaneet hyvinvointialueiden yhdyskuntajätteitä jätteen kuljetusurakoista tai käsittelypalveluista, jottei jätehuoltoon tule katkoksia.
- Siirtymäaika on välttämätön, jotta jätehuolto toimii vuoden vaihteessa.
- Esityksen mukaan **kunnalla säilyy velvollisuus järjestää vuoden 2025 loppuun saakka** hyvinvointialueiden hallinto- ja palvelutoiminnoissa syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuolto.
- Hyvinvointialueet voivat halutessaan ottaa jätehuollon järjestettäväkseen jo tätä ennen **ilmoittamalla asiasta kunnalle 6 kk etukäteen**.

Esityksen vaikutukset: ulosmyyntiraja (1/3)

- Ulosmyyntirajan muutoksen **vaikutukset paikoin epävarmoja**. Vaikutusten arviointia hankaloittaa se, että markkinoilla ehtii tapahtua kunnallisten jätehuoltoyhtiöiden liikevaihtoon vaikuttavia muutoksia ennen vuotta 2030 (mm. jätemäärän kehitys, tiukentuvat erilliskeräys- ja kierrätysvelvoitteet, markkinaehtoisten palvelujen yhtiöittäminen, kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun (TSV) laajuus ja toimivuus).
- Vaikutukset kilpailuneutraliteettiin ja kiertotalouden edistämiseen melko vähäiset. **Epäsuorat vaikutukset** (kuten kuntien strategiset valinnat) **suoria vaikutuksia suuremmat**.
- Kunnallisten jätehuoltoyhtiöiden ei tarvitse pienentää markkinaehtoista ulosmyyntiään vuoteen 2030 mennessä viiteen prosenttiin.
 - Vaikutukset kohdistuvat vain osaan jätehuoltoyhtiöistä. Vuonna 2020 seitsemän jätelaitoksen markkinaehtoinen liikevaihto ylitti viiden prosentin liikevaihtorajan.
- Muutos **laajentaa kunnallisten jätehuoltoyhtiöiden mahdollisuuksia tarjota jätehuollon palveluita markkinaehtoisesti** ilman riskiä sidosyksikköaseman menettämisestä. Liikkumavara voi kasvattaa joidenkin kuntien jätelaitosten liikevaihtoa.

Esityksen vaikutukset: ulosmyyntiraja (2/3)

- Ulosmyyntirajan pysyessä ennallaan jää voimassa olevan jätelain 145 a §:n perusteella ennakoitu liikevaihdon siirto jätehuoltoyhtiöiltä yksityisille jäteyrityksille toteutumatta (HE 195/2017: karkea arvio 17 milj. €).
- Kunnallinen jätehuoltopalvelu voi lisätä kilpailua alueella, jolla on vähän yksityisiä toimijoita.
- Esitys antaa jätealan toimijoille mahdollisuuden sopeutua muutokseen hyvissä ajoin.

Esityksen vaikutukset: sote-siirtymäsäännös (3/3)

- Varmistetaan yhdyskuntajätehuollon järjestämisvastuun hallittu vaiheittainen siirtyminen kunnalta hyvinvointialueelle.
- Kunnan tekemiä urakkasopimuksia yksityisten kuljetusyritysten kanssa voidaan jatkaa nykyisellään.
- **Hyvinvointialueet saavat lisääaikaa** (min. 6 kk lain voimaantulosta, maks. 3 v.) kartoittaa alueensa jätehuoltotarpeet. Vastuu jätehuollosta siirtyy viimeistään v. 2026 alussa hyvinvointialueille, jolloin **hyvinvointialueen on kilpailutettava yhdyskuntajätteen jätehuolto**.
 - Mahdollistaa hyvinvointialueille kiinteistön jätehuollon järjestämisen ja kilpailuttamisen kokonaisuutena.
 - Kuntien poistettava urakkasopimuksista hyvinvointialueen kiinteistöt. Kunnan tarjoamat jätteen käsittelypalvelut eivät myöskään automaattisesti hyvinvointialueen käytettävissä. **Kuntien jätelaitosten liikevaihdosta poistuu karkeasti arvioiden n. 8–12 miljoonaa euroa.**
- Joitakin jätteenkuljetussopimuksia voidaan joutua purkamaan ennen 2026, mistä voi seurata kunnan jätelaitoksille sopimussanktioita. Toteutunee vain harvoin, sillä sopimukset yleensä sallivat 10 % muutokset.
- **Yritysvaikutukset melko vähäiset.** Hyvinvointialueiden yhdyskuntajätteet muodostavat karkean arvion mukaan vain n. **1,5 % yhdyskuntajätteen kokonaismäärästä** (50 000 tonnia). Yksityiset yritykset hoitavat nykyäänkin sote- ja pelastustoimen yhdyskuntajätteiden kuljetukset (kunnan tai kiinteistön haltijan kilpailuttama urakka).

Kiitos!

Sirkku.jaakkola@gov.fi

Puh. 0295 250007

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the
Environment